

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTOI SZÁLLÁS:

Ó-vár. Vizi-utca, 231. szám, első emeletben

Megjelen a lap hetenkint kétszer, n. m. Vasárnap és Csütörtökön. Ara évnegyedre 3 ft o. 6. Hirdetési ár: soronkint 7 kr, s minden hirdetés után 30 kr bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, aug. 21.

(D) Egy hó óta lévén távol a fővárostól s a lapok közvetlen szerkesztésének gondjaitól, alkalmam volt a vidék értelmisége s a földmivelő nép egy részével érintkezni.

A kedélyek feszültsége és izgultsága, mely Európa mostani válságos napjainak hatását a nép minden rétegében látta, egyszerűsége tanujelül szolgál a népeknek egy mélyebb politikai öntudatosságnak s közszellemnek, mely kincsben kivált a székelység hazánkban leggazdagabbnak mutatkozik.

Mint a távsodrony és vasut összeköti az államokat anyagi érdekekre nézve, úgy a közszellem a kor eszméire nézve, s a napi kérdésekben s azok irányának felfogásában és alkalmazásában a népség egy része sokkal fejlettebb és tisztább, hogyszem azt képzelhetnék kivált azok, kik hajlandók a magyar fajról csak félcivilizációt tenni fel.

Jelesen a Székelyföld népe a politikai felfogásban Európa akármelyik népével kiállja a versenyt, s hangulatja a közös magyar haza irányában nem szégyenül meg a pártjai előtt. És honnan ez? Onnan, hogy itt a legalsóbb néposztály is mindig alkotmány és autonómikus jogok élvezetét közt élte, s megtanulta, hogy a haza érdeke egy a nemzet és család érdekével, a míg élte a közjónak, szolgálva a hazát saját kis körében, a miveltebb osztályt néz és érzé vezérel s megtanulta azt tekinteni az eszmék forrásának; és élve pár évtized pártusai között megtanulta, hogy tudjon különbözteni: mit higgyen s kinek higgyen.

Tagadhatlan azonban, hogy az ország egész népessége éppen nem áll a székelyföldi népség politikai fejlettségének színvonalán, s nem jelesen azok, kik az alkotmány sánczain kívül élve egykori közéletünknek inkább csak nama tanui, mint tetteles résztvevői lehetnek.

Tagadhatlan azonban az is, hogy az egykori alkotmányos szellem fénye kisugárzott ezen néposztályokra is, s ez okból ők is sokkal fogékonyabbak azon államformák eszméire nézve, mint a sokkal cultiváltabb népek is, kik ily közjogokkal nem kérkedhettek. Ha a jogosult osztály egykor a jogosulatlanok irigységére, s helyzete, ambíciójuknak tárgya lehetett, az maga eléggé mutatta, hogy a jogosultság előnyét érték és ismerik, s saját jogosulatlan helyzetükből oda vágnak. És e vágy, ez ambíció maga már eleme a politikai fejlődésnek.

Ande éppen e vágy, a nem eléggé alapos distingválási képesség mellett eszközzel szolgál annak, hogy a nép nem mindig boldogságára érző irányú igazságok tárgyává váljon.

És meg kell vallanunk, hogy e könnyen veszélyes következtülést befolyástól a nép egy része most sem ment. És nagyon sajnálatos, hogy midőn egy kormány mint a haza érdekében az európai viszonyok tagadhatlan válságos napjai a legnagyobb egyetértést követelnék, úgy a nemzetségek mint az addigi néprétegek között, s midőn az európai zavarok láttára már a külön nemzetiségek kezdenek is az anyaság kiterjesztett szárnyai alá elhelyezkedni, (mely védpaizsa alá anyai szeretettel hívja a hozzá tartozni akarókat) akkor kezdik a régi feudális viszonyok romjai közt keresni fel a lapis offensionist.

Igen, nem gyéren hallszik már a nép azon rétegében, mely a jobbágyságból csak most szabadult ki, hogy a magyar urak azért buzognak és alkotmányuk mellett, hogy a jobbágyságot újra visszaállíthassák!

Lehet-e ennéül sültelenebb állítás? Szerencsére a nép nem épp oly ostoba, hogy teljes hitelt adjon ily rosz indulatu sugallatoknak, azonban politikailag még nem is oly érett, hogy az ily állítások lehetlenségét és képtelenségét belátva homlokba minden aggalomredőktől ment maradjon. És miután ezen mozzanat figyelmünket nem kerülte, kötelességünk annak hidegvérrel szemébe pillantani.

A jobbágyszabadulás sokkal bevégezettebb tény, hogyszem annak visszavonása még így is lehető volna, ha azt mi talán megbánva visszavonni akarnók.

A jobbágyszabadulás felszabadulása törvényes országgyűlésünk mondatott ki államkárptólás mellett. Ezen határozatot a császári kormány is magévá tette, s akkor mikor az országgyűlés régi organjai többé nem léteztek, hogy ezen határozatot exequálják, az összesített birodalmi kormány szintén átvette magára ezen kötelezettséget, s ma azon jobbágyságból az államkötelezvények által tettleg ki vannak fizetve. A mi pedig egyszer kifizetett, azt cigányvásár módjára törvényhez értő s becsületes ember soha sem szokta visszakövetelni.

Ebből az értelem legalsó fokán álló ember is megérteti, hogy a jobbágyszabadulás oly végrehajtott tény, melynek visszavonása akárminő politikai alakulás közt lehet; s hogy a magyar birtokososztály jogismerete sokkal fejlettebb, hogyszem ily képtelenséget arról fel lehessen tenni.

De maga azon elmélet, mely ilyes czélzatra vonhatna következtetést, messze túl van haladva már a magyar nemzet politikai felfogása által.

Részünkről azon eszmével tisztában vagyunk, mely minket hazánk jövő fejlődésének ohajtására nézve vezérel, s mely abban központosul, hogy legyen általános a polgári szabadság a nép minden rétegében, a mit az évezreden át a székely intézvények alapján virágzott, s melylyel a jobbágyszabadulás összeférhetetlen.

Mi éppen úgy túléltünk látjuk a feudális viszonyokat,

mint idétlennek s veszélyesnek a communistikus ábrándokat s a minden erkölcsi s történelmi tekintélyt gúnyoló demagogiát.

1848-ban, midőn a francia forradalom lázas izgalomba hozta Európát, s a válság elővárjai hazánk bérceit is megregettek, e sorok írója is akkor egyik erdélyi lap élére állva körvonaloza azon programot, mely egyes magyar párttörödekéket tudmagogikorepublicanus, s más törödekéket tularistoeratikuss követeléseit egyaránt visszautasítva a közös szabadságban helyezte a haza jövőjének biztosságát.

„Az aristocrazia szálljon alá előjogainak magasságából, és a közsorsu nép emelkedjék jogtalan s alkotmánytalan sorsának mélységéből, hogy a közös szabadság terén összetalálkozzanak s együttmaradhassanak.”

Ez volt a program, mit 12 év előtt Erdélyben hirlap utján kimondottunk. Összetalálkozásunk megtörtént, de a kívánt terén-e? E tért meg a forradalom lázas rombolásainak pora borítja, s virányait maig is jól meg nem különböztethetjük. Kábultan az idők alakításai felett, melyeknek jelleme a mi megszokott felfogásunkon kívül esett, még ma sem szólhatunk ezen tér természetéről, sem arról, hogy az összetalálkozásnál mit találtunk? Émdé az tény, hogy összetalálkoztunk, hogy minden ember a mi társadalmunkban a polgárjogi igények terén áll, s ott fog maradni.

E szerint a mi nemzetségi irányunk természeténél fogva a jobbágyszabadulás oly bevégzett tény, melynek csak egy gyökérszála sem maradtott reményeink vagy vágyaink között; és ezen actussal minden honpolgárnak birtokképesége törvény előtti jogegyenlősége egyaránt és annyira ki van mondva, hogy az ember szinte bámulva gondol arra: hogy is villanhatott fel valakinek agyában, hogy a magyar nemesség a jobbágyszabadulást helyreállítására csak egyetlen egyszer is gondolhasson?!

Közlemény a „Régiségeket ásató egyesület” alakító gyűléséről. — A szétküldött program szerint, ezen alakító gyűlés jul. 15-kén Déván a casinó teremeiben, a cs. k. járáselnöknek, kimaga is részvényes, jelenlétében megtartott: holott a következők történtek:

1. Az egyesület ideiglenes elnökei Barcsay László közfelkiáltással megválasztatik: tollvivőnek Péterfi József.
2. Számbavételnek a beküldött izek s azokon feljegyzett részvényesek.
3. Felolvastatik erdélyi r. k. püspök Haynald Lajos ő exc. az egyesülethez intézett irata, melyben az egyesület czéljaira 100 o. 6. frttal azaz öt részvényvel járul.
4. Felolvastatik egy részvényes tag által fogalmazott „szabály vázolat” mely alkalommal kifejtett eszmecserére az egyesület czélja s practicumra sok világot derít.
5. Részint ezen szabályvázolat, részint a gyűlésben megállított elvek alapján készített szabálytervezet kidolgozására, Kereszt Ferenc elnöke alatt, egy hét személyből álló bizottmány nevezetik ki. A bizottmány tagjai az elnökön kívül gr. Lázár Kálmán, dr. Lészay Dániel, Váradi Ádám, dr. Bruz Sigmund, Jordán Domokos, s tollvivő Péterfi József. Határnapul a munkát elkészítésére auguszt. 19-ke tűzetett ki.

6. Minekutána a beküldött izek szerint alig száz részvény költ el, határozottatik, hogy az itartó hazafiak, alólirt által, újságilag szólíttassanak fel, miszerint izeiket, ha több részvényeshez nincs remények aug. 19-keig, ellenkező esetben ezen év folytán akár Dévára Kereszt Ferenczhez, akár alólirthoz beküldeni sziveskedjenek.

7. A végleges alakító gyűlés aug. 19-kén tartatik meg; mire nézve kértnek a részvényes tagok, hogy a nevezett nap d. e. 10-ik órájára, ugyan a dévai casinó teremeibe minél többen megjelenni tartsák honfőköltelességüknek. S ezzel a gyűlés elszólt.

Ez alkalommal a programmal egybefüggőleg nem tartom szükségesnek egy pár jegyzést ide ígatni.

A tervben levő egyesület eszméjét az erdélyi muzeum alakítása költötte fel. Az archeologia hazai muzeumunk egyik fénypontját teendheti. Hazánk régiségekben classicus s dus föld. Gyakran látogatják azt meg külföldiek is e tekintetben. Közlebről a híres Momen utazta be Erdélyt. Tervszerinti ásatás itten tudtomra kevés történt. Pedig a gyakori véletlen felfedezések újjal mutatják, hogy a földszinén alól sok várakozik még rendszeres kutatókezekre. A tudomány érdeke s hazánk becsülete kívánja tehát, hogy a rejtett kincseket hozzuk napfényre.

„De e mind szép s helyes lehet, — mondhatja valaki, — azonban erről a muzeumi egyület fog gondoskodni; mire nekünk belélegegyedni?”

Igen elismerem, hogy igaza van az ellenvetőnek; de csak azon esetben, ha a muzeumi együletnek három-négy anyyi jövedelme volna rendelkezésére, mint a mennyi jelenleg van. Nem csak nem felesleges hát egy ily egyesület közremunkálása, de sőt életkérdés, ha azt akarjuk, hogy az erdélyi muzeum czéljainak e részben is megfeleljen, s ha továbbá nem akarjuk, hogy ilyenmő ásatásokra idegenek nyerjenek szabadalmat, mint a legtöbb silyi közszentelpekre, s ennélfogva régiségeinket külföldre vándoroljanak.

A szóban forgó egyesület czélja kivételét az egyület egyszerű alapjára fektette. Ötszáz részvényt kíván kibocsátani. Egy részvény 20 o. ft. mely egyszerre fizetettik be.

Az ezáltal begyűltendő tízezer o. 6. ftal, az erdélyi muzeumi egyület pénztárába leteendő, ötlet kamatozó urbéri papírok vásároltatnának. A számítás szerint jőne évenként kamat, mintegy 750 o. 6. ft. Minden évben csak ezen kamatozószveg erejéig történnék ásatás. A tőke bántatlanul maradna. Az egyesület bizonyos, a szabályok által meghatározandó évekre alakulna; azoknak elteltével minden kötelezettség megszűnik; kiki maga vagy maradéka a muzeumi egyület pénztárából részvénydíjját a papírok értékeig kiveheti, vagy a vállalat tovább folytatására benn hagyhatja.

Az ásatásokat az egyesület, főleg a hajdani Sarmisethusa, később Ulpia Trajana most Várhelyen, nem különben a vezeli határon egy ismeretlen nevű római város területén fogja megkezdeni. A m. kormánytól kisajátítási rendeletet remél nyerhetni. Felügyelet alatt metzenseifak által történendik meg a munka. A felfedezendő régiségek ideiglenesen egy conservator felügyelete alá bízotnak. Az eredmény minden év végével a hazai hirlapok által közönmásra juttatik. Az erdélyi muzeum egyület birand elsőjogi joggal a találtattakból választhatni s mérsékelt áron átvethetni, a mit tetszeni fog; azután a több birodalmi muzeumok. A mi megmarad, arról az egyesület tetszése szerint rendelkezik.

Mi osztalékokat fog egy részvény hajtani? bizonytalan; az a szerencsétől függend. Annyi bizonyos, hogy kamat fejében osztalékul a teljesített hazafi kötelesség magasztos érzetét kiki megnyerendi.

Fel tehát tisztelt hazámiai! Ne engedjük megbukni ezen zsenge vállalatot. Az anyáról — a muzeumról — gondoskodtunk, ne feledkezzünk meg ezen csecsemőről. Nem tagadhatni a közelebbi időkben sok áldozat tétetett a haza s nemzeti becsület oltárára; de ne fáradjunk ki az áldozathozásban; mert a mit a hazáért teszünk, azt önmagunkért tesszük!

Felkértnek a hazai lapok ezen közlemény becses hasábjainban felvételére, nem különben részvényesek gyűjtésére. Szászváros auguszt. elején. 1860.

Dr. Lészay Dániel.

Az erdélyi gazdasági egyület. (Folytatás.) — Ezután alelnök Tisza Lászlónak, a ki egyszersmind a földmívelési és gépészeti szakosztálynak elnöke, a szakosztály megbízásából a választmányának beadott s a választmány által a közgyűlés elébe terjesztett jelentése olvastatik fel. Ezen jelentés az egyület közletkének beállítása és gazdasági tekintetben a kertben törtétek részletes leírásán kívül, mely az egyület közletke felügyeletével megbízott alelnöknek tárgyismerettel párosult szorgalma és pontossága kitünő tanujele, még több rendbeli ide vonatkozó indítványokat foglal magában. Az indítványok közül kettő, a mi nagyobb közérdekkel bír s az egyület életébe inkább bele vág u. m.

1) Két éve, hogy a hernyók az egyület kertjében pusztítanak, és az idén az almafa csemetékét támadták meg annyira, hogy még héjakat is lerágták. Ezen dúlás az együletnek több száz forintba menő kárt okozott, a siker nélküli szedetést ide se számítva. A hernyók fészke a patak melletti gyepe s fűzfák, s ha ezek tovább is így megmaradnak, félt, hogy a pusztítás többször ismételtetni fog. A szakosztály tehát kéri a közgyűlést, hogy a közletket ezen oldalról is deszka kerítéssel vétesse körül, a mit annyival inkább megtehet, mivel a kerítésbe fektetendő tőke kamatjával sokkal többet fognak behajtani az ezáltal megmentett oltoványok. E mellett a deszkakerítés felállítását még azon körülmény is tanácsolja, hogy melléje sok nemes vedély (spalier) fák lehet ültetni, melyek pár év múlva azon kívül, hogy a gyümölcsme terjedését elősegítik, még szép jövedelmet is hajtának. A szakosztály a deszkakerítés felállítását, a mely mintegy 1000 frba kerülne, már a jövő tavasszal annyira elkerülhetlennek tartja, miként azt hiszi, hogy az együletnek még kölcsönpénzzel is megcsináltatni magaránti kötelessége lenne.

A közgyűlés az indítványt elfogadván, a választmányra bizza, hogy a deszka kerítést s e mellett a már meglevő deszka kerítés mellé ültetett fák számára megkívántó vedélyt, a szerint a mint a pénztár állása megengedi, egyszerre vagy rendre megcsináltassa, fenntartva a közgyűlés azon határozását, mely az egyület pénzbeli alaptőkéje megonkítását meg nem engedi.

2) Miután az egyület meglevő kertje annyira szűk, hogy őszszel a különböző búza fajokat, tavasszal pedig magnak való répát nagy bajjal vethetni el, új telek szerzésre pedig az együletnek módja nincs; hogy a gazda közönség kíváncsainak mégis megfelelhessen, annak figyelmét, érdekeltiséget inkább megnyerhesse, intézkednie kell: a kezünk ügyében levő trágya nemekkel, különféle mívelési módokkal, mint sorbavetés, szorvavetés, kapálás, mely felporhanyitással összehasonlítva kísérleteket kell tennie; ennélfogva a szakosztály felkéri a közgyűlést, hogy az igazgatóválasztmányt egy a czéljának megfelelő helyen egy néhány hold földnek 6—12 évre való kibérelhetésére hatalmazza fel. E területen a czélzertedeknek ismert növények magzaporításán, a kísérletteleken kívül még erdőségi faiskolát is lehetne felállítani, s ha nagyobb terjedelmű, még szántástanulást és ekeversenyt is tanulni. A vállalatot a szakosztály nem tartja nagy költséget igénylőnek, miután trágyakísérelre olcsó sovány föld alkalmas s a növénymagok, erdőfacsemeték is jövedelmet adandnak.

E pontra nézve, midőn a közgyűlés örömmel kijelenti, hogy gyümölcsészeti tekintetben az egyület már mutathat fel

valamit, mit fel kell tartania és tovább fejlesztenie, egyszerűen elismeri, hogy ideje már, hogy az egyet a tulajdonképeni mezei gazdaság körében is elkezdje működését, hogy a gazdák közönsége e teren is gyakorlatilag hasson; ennél fogva az indítványt elvben elfogadják, és ennek kivételét életbeléptetés módját a választmányra bizza. Az indítvány alkalmazásában következő nézetet ajánlja választmány figyelmébe. Trágya-kisérletre kielt föld alkalmas, de magtermelés és erdőfa nevelésre, a mely jó talajban is lassan nő, ugyanazon sovány föld nem alkalmas. A mi az ekepróbat illeti, e célra a város közelében mindig lehet helyiséget kapni, és csupán ezért egy nagyobb területű földet kibérelni a közgyűlés nem tartja szükségesnek. A helyiség megválasztásában a választmány arra törekedik, hogy az egyet valamelyik már meg levő birtoktól a lehetőségig távol ne essék, tudjuk ugyan is, hogy az egy mástól távol eső birtok részekben a kellő intézkedés, felügyelet mennyire meg van nehezítve. (Folytatjuk.)

M. Fráter. A mezőség közepében fekvő helységünknek kevés magyarsága kevés anyagi erővel, de kifáradhatatlan buzgósággal, s ev. ref. pap Finta Sámuel ur erőfeszése által ev. refor. templomának csinos építtetését bevégezvén ugyanazon templom, a helvét vallást követő főtisztelendő püspöki helyettese Bodola Sámuel ur által kirendeltetett közkedvességű kolozsvári ev. ref. pap Nagy Péter ur által célnak megfelelő választmány szertartással fel is szenteltetett f. hó 5-kén. — Örömdetes volt az minden jelenvolutakra nézve, hogy a mezőség közepében, melyet régen falvaik nevezeiből itélve magyarok laktak, s jelenleg egy-egy helységben alig akad meg egy néhány magyar család, egy oly csinos templom épült; de még örömdetesebb, hogy ugyanott egy minden vallás különbség nélkül való népiskolának alapítása megindult akkor, a midőn azon szép célra az eklézsia tagjai 21 hold földet s 300 pförntöt még a templom fölszentelése előtt adományoztak, s azon összeg az említt ünnepre egybegyűlések által aláírás útján 600 frtkkal nekedett s a minden szépnek, magasztosnak elmozdítására kész özvegy Bethlen Jánosné, született Wesselenyi Zsuzsánna által egy tágas s az iskola építtetésére alkalmas telekkel megajándékozott. — Kíváncs volt, hogy ezen szép és a magyar nemzetiség s népevelésére hasznos következtetéseket szülhető tervnek végrehajtására, a mlt. ref. főcon-sistorium (mint a kire van bízva a kérdéselt iskola felügyelete) hová hamarabb lelkes és buzgó tagokat nevezne ki. — Egy mezőség lakos.

M. Sziget, aug. 5. 1860. — Máramaros vég- és védbástyája volt és lesz a magyar nemzetiségnek s a két testvér haza közügyeinek, ezt a lefolyt századok igazolták; fényesen igazolva lön ez az 1848 és 1849. években gyászos emlékü események hullámzásai között s azon katastrofát követett boros napokban is. Most újabb adatok vannak kezünkben, melyeket büszkén és magasztos lelkesedéssel mutatunk fel a világnak annak beigazolására, hogy nálunk lehetnek eltérések apróbb kérdésekben, viták a közös célra vezető eszközök fölött; de a kíváncs, az érzemény mindig csak egy, hogy „boldoguljon a magyar hazája! És ezen nagyszerű adatok nem mások, mint román és ruthén ajku honfitársaink a nyelv tárgyában s a telekkönyveknek magyar nyelven leendő vezetéskör iránt az igazságügyminiszterhez benyújtott kérvények. *) Miért nevezem meg azon egyeseket, kik a testvéries egyetértés fentartásán, szilárdításán következetesen működnek? miért sértem meg azon lelkeket szerénységét, kik a most lefolyt napokban is az igazügy ezen újabb diadaljeleit szerezték meg a hálás haza és utókor részére? A tudomány buvárai nem tudván a kőlni nagyszerű székesegyház építőjének nevével a mult fátó-lát lelebbenteni, e név a regensburgi Walhallában így öröklített. „A kőlni templom építője.“ És a mi történetünk muszája is; mert nem lesz képes az előharcosok, triumphátorok s homokhordó napszámosok legioit névszerint foljegyezni, majd csak ezt fogja írni a mi nemzeti üdvölkének márvány lapjára: „Azon nemmagyar ajku magyar honfiak, a testvériség azon önzéstelen apostolai, kiknek jelszavok: „A haza minden előtt!“

Irhatnánk még iskolai fényes zárünnepélyről, hazafias lakomákról, hatóságilag betöltött gazdasági együti gyűlésről s több ily jelenségeiről az ébredő vagy álmos vagy almodó világnak; de ezek mind törpességek leendőnek azon ténnyel szemközt, hogy mi testben, lélekben egyek vagyunk!

Éljenek a máramarosi ruthén és román ajku honfiak!
Várad Gábor.

Ujdonságok.

— Adakozás az enyedi vízkárosultak részére. Lapunk születése óta aranykönyvévé vált azon nemeskeblű honfiak s honleányok névsorának, kik mindig készen állottak nemes állólataikkal, hol azokat valamely hazafias vagy emberbaráti cél vette igénybe. Ezuttal ismét a szenvedő emberiség iránti részvét nemes példáját van szerencsénk felmutatni. Julius 22-diki számunkban az enyedi vízradásról hozott értesítés s felszólítás folytán a nemes adakozók már jelentkeztek. Magyarhonból Zalamegyéből Z. Egerszegről Lengyelne, Nemes Josefa urnő 5 forintot küldött hozzánk szelleműs levél kíséretben. Lapunk kiadója Stein Jánosnál adakoztak Khudi József, 5 forint Egy szegény ember 1 forint, más 1 ft, újra más 1 ft, három ember 3 ft, ismét egy 1 ft 58 kr. Dózsa István 2 forint. M. Louise urhölgy nál adakoztak: b. Kemény Miklós 5 forint, b. Inczédy Sámuelné 2 ft, valaki 5 ft, egy valakiné 5 ft, más 2 ft, más 2 ft, Sz. Ferencziné 1 ft, Tauffer Ferencziné 3 ft, Ak. János 2 ft, gr. Teleki Sándorné 5 ft, Tatika 2 ft, Vagner Frigyesné 4 ft, Székely Lajosné 2 forint M. Louise 3 ft, K. Mina 2 ft. Szilágy Somlyó városában Pogány György urnál adakoztak Kovács László 10 ft, Kovács Anna 5 ft, Pogány György 10 ft, Medves József 10 ft, Hollaki Albert 5 ft, Incze Manó 3 ft, Benedikti László 3 ft, Kovács

Sándor 3 ft, Székely Sándor 1 ft, Viski György 3 ft, Hubert István 2 ft, Prem János 1 ft, Vajda László 1 ft, Jancsó Károly 1 ft, Aknai Mihály 2 ft, Gaal János 1 ft, Beregszászi Ádám 2 ft, Salamon Miklós 1 ft, Török Imre 1 ft, Végh Mihály 1 ft, Bosán-czi Adolf 4 ft, Hajdu és Páskú 1 ft, Páskú testvérek 1 ft, Isak Hirschelmann 1 ft. Egész adakozási összeg 134 forint 58 kr. oszt. értékben.

** Császár Ő Felsége 2,000 frtot ajándékozott az árvíz által károsult enyedik fölségelésére.

— A kolozsvári nemzeti színház igazgatóságát Follinusz vette át, kinél azon két előny van, hogy szakértelmisége mellett becsületes ember, és nem adós. Az eddigi igazgató az utóbbi években többnyire adóssággal rakva jött ide, mely miatt a kolozsvári közönség pártatlan részvéte mellett is lábra nem kaphattak, most remélhető, hogy a színház egy állandóbb igazgatóra tesz szert. A társulatban az operai személyzet, mely most Brassóban működik, már jó részt szervezte van. Fridrichné helyett, ki Bukarestben megkedvellette, s ott maradt, a mint halljuk Kaiser Ersné fog a társasághoz csatlakozni. Leginkább azon örvendünk, hogy a derék Follinusz, kit férje az ügy rendbetohtalára előre küldött, komolyan törekszik abban, hogy a drámai személyzetet a jövő szezonnra a lehető legjobb karba állítsa, ámbár az igazgatóság időközbeni változása miatt sok akadályra fog találni. A bukaresti rosz gazdaságok s azon körülmény miatt, hogy Havi ur adóssággal jött ide s ment oda, dacára azon nagy részvétnak, melyet a magyar operá iránt az oláh főváros kitüntetett, a társaságot Follinusz csak is az égből hullott mannával hozhatta ki amonnan. Ezen égből hullott manna a bukaresti Hunnia olvasó társaság pártatlan részvéte volt, mely a színészek helyzetét által a magyar becsületet látta sértve, s a kijóhétesekre fényes segélyt adott. Ide jutott volt a társaság, melyről az „Alg. Zeitg.“ azt híresztelte, hogy meg anyai magyar emissariis, kik a két népi közti forradalom eszközlésére küldetvén. Balsorsuk eléggé igazol, hogy nem egyebek mint magyar színművészek, kiknek csak egyetlen állandó templomuk van, de hová mind be nem férhetnek. Mikor építjük fel a másikat, mikor lesz a kolozsvári színház állandósítva, hogy ha a magyar művészet nevében egy társulat külföldre rándul, sorsa is, ne csak művészet, megfeleljen a nemzet tekintélyének. Az országos választmány megtette felhívását a színházra adakozás végett. Vajha a nagy ur bankjegyeivel, s a szegény filléreivel sietne áldozni e köz-célra is.

— Tordáról írják aug. 22-ről. Az első magyar király neve napját e hó 20-kán egész városunk megüeli. E nap reggel 7 órakor Új-Tordában a ref. egyház hívei imaházba egybegyűltek, hol Szabó Ferencz r. lelkész ez alkalmat érdeklőleg könyörgött. Innen számosan a casinoba, onnan az egységihűek imaházába mentünk, hol Albert János unit. lelkész könyörgésében ez emléknaphoz kötő nemzeti dicsőségünk fény sugarában ragyogó alkotmányos életünkért esdekelt a világ leg hatalmasabb uralkodójának. Éneklés végével az egész egyen nagy számú sokaság illő és csöndes renddel ment innen a tordai ref. imaházba, hol felállt a gyülekezet s a már ismeretes néphymnus első és utolsó versét énekelte, mialatt szószerbe lépett r. lelkész Dósa József, s a nép leült emlékbeszéde kezdetére. Ebben fölemlít, hogy sz. István első magyar király ültette alkotmányos fáját Magyarhonnak, és ez annyi századokon keresztül — bár néha rongálódott — kemény csertörzsé nőtt, gyökei melyen hatottak a nemzetélet földjébe, s ennek ágai, ha nem virulhattak is mint kellett 12 év alatt, de azért újból zöldülni, virulni fognak, mert ezt a gyülekezet s a nagy nemzet szikrázó szeme melege megint ki fogja hajtani stb. Végezén e lelkész kötelességét a nép „Szózatot“ énekelte felálva, s az imaházat oda hagyta, és a nagy piacon föl vette útját a rom. kath. imaházba. Utjában mendégelve levett kalappal dalolta az előbbeni énekeket. Benn a rom. kath. imaházban sz. beszédet mondott káplán Ferenczi Ignác, melyben kiemelte: hogy István első magyar király azért oly nevezetes, mert tudta, hogy vadsággal, pogánysággal, zsarnoksággal nemzetet nem lehet kormányozni, tudta: hogy alkotmány teszi erőssé az uralkodót, egy népet; ha a király alkotmánynyal kormányoz, a nép erőfennségében megtartja a trónt. Ezután szent misét tartott. Végzödvén, délben a „magyar korona“ című vendéglőbe egyszerű ebédre többen felgyűltek, mely csöndesen folyt le. Az istenitisztelet tartása és ebéd alatt számtalan tarack durrogás hirdette e nagy és nevezetes nap halhatatlan hírét.

— A Szent István ünnepéről a „B. P. H.“ így ír: Szent István napja bizonyára rég nem ünnepeltetett meg oly nagyszerű részvét mellett és hazafi-lelkességgel mint f. hó 20-kán. Már az ünnepet megelőző napokban özönlöttek a vidékiek Budapestre, úgy hogy az előtte való este érkezett dunai gőzös — mint állítják — ezernél több utassal volt megrakodva; és azok közt, kik ez alkalomra Pestre sereglettek, nem csupán a közel környékek, vagy az éppen utba eső helyek voltak képviselve, hanem oly messe föld is, mint Maros-Vásárhely. Mindenesetre nagy hírnek kellett az ünnepet megelőzőnek, hogy ily rendkívüli vonzerőt gyakoroljon; s a szokott szertartás és szertartási rendnél bizonyosan több volt, mi az idegen lapokat arra birta, hogy saját reporterjeiket küldjék Budapestre. Gondolhatta, hogy a tömegek, melyekkel városunk népessége fölszaporodott, mennyivel elevenebb hullámzást idéztek elő fővárosunk utcáin, nyitabb vendégházainkban? Ebből a nemz. színház is megkapta vasárnap a maga részét; mert míg ez előtt már sokszor vasárnap is üresnek láthatuk, ezuttal ugyszólván a mestergerendáig tetézté volt emberrel. Ez estén több jelenségei voltak már az ünnep leendő kitünőlegességének. Ilyen volt az, hogy némely utcákban egész házsorok ki voltak világítva, és nemzeti lobogók kitűzve. A nép a világított utcákon sokáig hullámzott föl s alá, de különben mindenütt teljes rendet tartott.

Az ünnep napja fölviradva, egész Pest talpon látszott állani, oly számtalan sokaságban ontotta a népet a lánczhidon keresztül Budapestre. Kocsik, gyalogok, testületek, diszruhások és nép egy tarka gomolyban hatoltak föl az új uton.

Az olvasót nem akarjuk a szertartás egyházi részének hosszas előadásával és a sz. István-processio szokott rendjének ismétlésével fárasztani, miután az e lapokban már előre közölve volt, s ünnepélyi rendjére nézve szabályozólag szolgált; annyit azonban szükségessékké föl kell jegyeznünk ez emlékeztetés napra nézve, hogy a szertartást Magyarország herceg-prímása bibornok-érsek Scitovszky János ő emmentája személyesen vezette,

A vár-plébániában főtiszt. Róder exhortator ur mondta az alkalmi szent beszédet, melynek meg voltak a hallgatók szívét megtaláló fénypontjai. A szép derült év kiválókép kedvezett a nagy diszmenetnek, mely a belső egyházi szertartással együtt csaknem ötödöt órát vett igénybe. A diszmenetben bibornok hg.-prímás ő emmentáján kívül, kormányzó Benedek lovag t. sz. n. ur ő excája, a polgári s katonai méltóságok, a fő- és városi hatóságok, a Szent István társulat, a fővárosi egyesületek, iskolai ifjúság, polgárság és mindenféle egyéb, némi kebelzetet képező testületek résztvettek. A Szent-István-társulat különösen teljes számmal volt jelen; kevésbé képviselve láttuk a főurakat.

A szent menet befejeztével, kezdetét vette az áhítat által medrébe szorított lelkesedés. A bibornok hg. primás eltávoztván, kocsibakját tisztelettelül a diszruhás ifjúságból foglalták el egy páron és úgy kísérték a magyar egyház főpásztorát palotájába. Ablakai alatt oly éljenek harsogtak a légbé, melyeket a távol budai hegyekben is tisztán meg lehetett hallani; az együtt maradt közönség különböző csoportjai a „Szózat“ot énekeltek. A dél megadta a sokaságnak a szükséges pihenést. Az Európa szállodában 300 terítékű lakoma volt. Délutántól későn estig újra elkezdődött a néphullámzás. A legnépesebb központ, hová ezeken meg ezeken tödültek ki, a város erdeje volt. A Margitszigeten este tízjórátok rendeztek. A sokaságból jutott a Rákos mezőre is. E helyeken egy-egy légrészketől éljenek harsogott föl, de különben a rend sehol meg nem zavartatott. A rend fentartása csak a polgárságra volt bízva.

— Az Öst. Ztg. pesti levelezője, hitelt érdemlő forrásból értesül, hogy Ő Felsége, Benedek lovag kormányzó urnak, két hét előtt benyújtott, s gyengédkedő egészségi állapotával igazolt, elbocsátásérti folyamodványát nem fogadta el, huzelgő kifejezések mellett szólítván fel őt, hogy a különben is rövid ideig tartó provisorium alatt állomással maradjon.

** A kolozsvári sajtó legújabb termékeire figyelemmel olvassunk. Ez egy rőpirat, még pedig igen érdekes. Címe: „Magyar- vagy cigány-zene?“ elmefuttatás Liszt Ferencz „cigányokról“ irt könyve felett; írta Brassai Sámuel. Emlékeznék olvasónk mint felzúdult volt az egész magyar sajtó már csak híre is annak, hogy Liszt Ferencz hazánkia „Des Bohémiens et de leur musique en Hongrie“ című, Párisban megjelent munkája által azt akarja a világgal megmutatni, hogy a magyar zene tulajdonkép: cigányzene. Valamennyi ujdondás mind kifejezte neheztelését e vakmerő, hazafiatlan, esztelen állítás felett. S valóban méltán is, mert Liszt hazánkia egy téveszme után indulva, nem csak bakot lött, hanem bűnt is követett el egy nemzet ellen, a melynek fiú szereti magát vallani. De jöhet annyi „zenetudásunk“ van, tüzetes czáfolatot nem olvasánk, a míg a Brassai ur műve meg nem jelent. Ez aztán felelet, utbaigazítás, czáfolat tele humorral, satyrával, vidám adomák és tudós tettelekkel; a logika egérfogójában L. az ő sallangos állításaival úgy megszorul, hogy nem is nyílikban. De mindezt olvasni kell; a mi igen könnyű, mert a szöveget kiállított könyv ára csak 72 kr. osztrák pénzben. A példányok Stein János bizományába vannak adva.

** Reményit Kézdivásárhelyen nagy ünnepélyességgel fogadták. Mint érdemes levelezőnk Ojtozi ur írja, 16 székérel szinte Alcsernatonig mentek elibe. A város végén leánykák vártak, a kik meg is koszorúzták. Este hangverseny a tanács-ház teremében. A fiatalok faklyászenével kísérték szállására a művészt, ott ének és szómondatok változtak egymást; szállásról ismét faklyászenével kísérték a vendéglőbe, a hol tiszteletre közös vacsora volt rendezve, s a vacsora alatt nagyszerű pohárköszöntések, a melyekben különösen Thuri Gergely ur tüntette ki magát. Reményit a város érdemes tanácsa kinevezte tiszteletbeli polgárral, s a „kiváltságos csizmadiacéh szegőd-tette inasnak, rövid időn felszabadítja tiszteletbeli tagnak, midőn is az illető okmányt majd utána küldik.“

— M. Várárhelytől 18-kán b. Eötvöst a polgárság tiszteletteljes ovatióval fogadta. Jövő számunkban részletekben.

— E hó 19-dikén délután három óra tájt, az azon nap derült eget egyszerre felhőtorlatok ragadták meg M. Várárhely vidéken, melyekből a legvéresebb jégeső fejejt ki, mely a város határára összepusztította a terményeket teljesen a szőlőt, s ben a városban több mint 200 ablakot összerombolt. A jég pusztítása egy négyzöld mérföldnyi térré terjed. A városi környező kis „porlos patak“ úgy kiáradott, hogy midőn áradásán át jövének Kolozsvár felé az ország uton a víz 4—5 lábnyi magas volt.

— Marosszéken Vadasd helységen e hó 16-kán átutazva figyelmesek valánk mennyiben váltja be a helység székely népe pár év előtt tett azon fogadást, hogy pálinkát nem iszik. Az egész helységben egyetlen ecéget sem látnak, de a silány természetű föld daczára a tengeri gazdag csökökkel diszkeskedett. Éljen a józan nép.

** A „Magyar Sajtó“ közelebből dicsérőleg emlékeztén Victorin K. József tót nyelvtanáról, sorait a „Priatel skoly a literatury“ című tót lap aug. 11-iki számában közli s következő megjegyzést csatol hozzájuk: „Földieim! Mikor irtak a magyarok róluink s nyelvünkről ily kedvezőleg? jól tudjuk, hogy ez előtt soha. De midőn most a magyarok, ezredes honfitársaink, ösztíntén kezdenek irántunk érezni; midőn ők a magunk s nyelvünk jogait elismerik: szent kötelességünk nekünk is, hogy felelve a régi rövidségeket, minden irigykedést, minden előítéletet félretegyünk s szeretettel és egyetértőleg munkáljunk közre dicső szeretettel magyar hazánk dicsőségén, hogy így rövid idő alatt teljesüljön ama régi óhajtat, a melyet a „Slovenske Noviny“ a napokban a következő magyar vers idézésével fejezett ki:

„Adjon Isten minden jót,
Bort, szalonát olesó sőt;
Hogy a mi szép országunkban
Csendesegben, békeségben
Élhesse
Mind a magyar, mind a német, mind a tót.“

** Pesten aug. 16-ikán hivatalos falragaszok adák tudtul, hogy a divatba jött buzogányalaku sétabotok eltiltatnak, s azok tartói ellen azon eljárás indítottik meg, a melyet a tiltott fegyverek tartói ellen a patenstörvény gyakorlatbavétele óta szokta alkalmazni.

— A Sárospataki Füzetek kiadói: Erdélyi János, Hegedüs László, és szerkesztői: Antalfi János, Arvai József, az olvasó közönségnek tisztelettel jelentik, hogy ezen protestens tudományos folyóirat negyedik évfolyamából (1860. jan.—

*) A melyeknek közlését hely szűke miatt a t. tudósító ergedel-mével másokra halasztjuk. Szerk.

dec.) teljes számu példányokkal még folyvást szolgálhatnak. Különösen emlékeztetik az alakult, vagy alakulandó egyházmegyei könyvtárakat, s kéri az egyházi testületek, iskolák, más tudományos intézetek igazgatóságait és olvasó egyleteket, hogy megrendeléseikkel fedezvén az ő kiadásait, biztositás az egyház és tudomány részére az általuk folytonosan előszedhető s közölhető adatokat, külföket, ismereteket.

A Sárospataki Füzetek ez évi folyamára postán hat, helyből elvitetve öt új forintjával, félre ez összegek felével, előfizethetni: Sárospatakon a szerkesztőségnél. Kapható, egy évi folyam hat új forintért, Pesten: Ráth Mór, Osterlamm Károly, Debreczenben: Telegdi Lajos, Pápan: Szkolnik, Kolozsvárt: Demjén László könyvkereskedésében.

** Ugra helységéből írják nekünk, hogy csapói Berenczei Sándor ur, a magyar szent korona területén élő nemzetek testvérösülésének öröme, néhai báró Jósika Sámuel nevét viselő alapítványt tett 40 o. é. forintokban, kikötve, hogy azt az ugrai ev. ref. lelkész kezelje oly formán, hogy annak kamatját mindig egy magyar és egy román iskolás fiu kapja bebizonyított szorgalmának jutalmául.

** Dunyó István magyar ezredes Palermóban — mint írják, — egy zászlóját alakított, a mely a continens legvalószínűbb embereiből áll.

** A pesti muzeumi képtár közelebből két magyar történelmi képpel gazdagodott. Az egyik V. István ábrázolja, s a diszcsarnokon kívül néhány harcászaton korábbi; a másik ugyanezen V. Istvánnak nejét, Morosininak a velencei patriusnak leányát kiskoru fiával, a ki később III. Endre név alatt az Árpád nemzetségből való utolsó magyar király volt. E képek Marco Vecellio művei, melyeket boldogult gróf Bánffy Dénes Velenczében 1834-ben vett meg, végakarátában ugy nyilatkozván, hogy ezek az ő és neje sz. báró Schilling Canstadt Janka halála után a nemzeti muzeum birtokába jussanak; az övegye grófnő azonban nem akarván addig is a közönséget e művek birtokától megfosztani, azokat még élteben átadta a n. muzeumnak.

Ausztriában a vasutak hossza körülbelül 600 mföldet tesz, s az egész 25 év eredménye. Került pedig összesen mintegy 500 millió frtba.

Az orosz állambevétel 1852-ben 440 millió frt ment; az államadóságra 1860 elején 2.540 és fél millióra volt számítva.

** Budapest és Kassa szabad királyi városok lelkes közsegítanásai életbevágó, s követésemelő határozatot hoztak, midőn a maguk kebelökben a magyar nyelvnek ősi jogát visszaadták, azt egyedüli hivatalos nyelvnek ismervén el.

** Az első független magyar miniszterium elnöke, néhai gr. Batthány Lajos kellemdű leányát gr. Batthány Ilonát aug. 15-dikén délután vezető oltárhoz a derék hazafi gróf Keglevich Béla. Az esküvő a pesti ferenczrendi templomában ment véghez. A közsérvét és szeretet a kedves pár iránt a legnagyobb mérvben nyilatkozott. Az utczák a Károlyi-palotától kezdve, a hová az örömanya szűz, egész a templomig s maga a templom is zsufolásig telve voltak. A bájos menyasszony völgyénél együtt ősi pompában fenylettek, s a kíséretüket képező számos előkelő hazafiakkal együtt jövet és menet zajos éljennel fogadtattak.

** A belső somogyi helv. hitv. egyházmegyéből vett biztos hír szerint a pesti egyházkerületben megürit világi aljegyzői díszes állomásra Jókai Mór jelöltetett ki, úgy hogy az egész egyházmegye testületileg adja be voksát az egyházkerületi bizottsághoz.

** A magyar gazdasági egyesület egy „Emlékkönyv” kiadását határozta el, a melynek szerkesztése Török Janóra lesz bízva. Ez emlékkönyv célja a mezőgazdaság körül érdemeket szerzett férfiak emlékét megörökíteni. A könyv legelsőbb is gróf Festetics György és gróf Széchenyi István arcképet és életrajzát tartalmazandja.

** A „Tr. Ztg.” szerint a kormány meggyőződve arról, hogy a konkordatumot lehetetlen tovább is keresztül vinni, annak enyhítő értelmezését kívánja, s erre a romai szentszék is hajlandó volna.

** Molnár vidéki szinigazgató a budai nyári szinkör igazgatójával megegyezett, hogy e szinkörben társulatával hat előadást tartand. De ez előadásokat a hatóság betiltotta.

Kolozsvári piaciár. Aug. 23-kán 1860. — Bécsi mérője osztrák becsben. Tiszta búza 3 ft 66 kr. — Elegy búza 2 ft 78 kr. — Rozs 2 ft — kr. — Arpa ft — 90 kr. Zab — ft 90 kr. — Török-búza 1 ft 92 kr. — Pityóka 1 ft 12 kr. Marhabús fontja 11 kr új pénzben.

Politikai hírek.

— A párisi tudósítások aug. 14-ig szólnak azon jegyzékről, a melyet Ausztria Olaszországgal iránt elküldött különlevő versókat állítottak fel. Mig némelyek azt állítják, hogy Garibaldi pusztá kizsállása az olasz szárazföldön Ausztriát beavatkozásra fogná birni, addig mások azt mondják, hogy Ausztria majd csak akkor fog kardot rántani, ha Garibaldi Nápoly bevételé után az olaszországi osztrák birtokok ellen expedíciót akarna szervezni. Ez utóbbi versio mellé nyilatkozik a „Patrie.”

„Több lap szölet — mond a felhivatalos újság — Ausztriának egy legújabb nyilatkozatáról azon eshetőségre vonatkozólag, melyek a nápolyi dolgokban előfordulhatnak. Mi úgy tudjuk, hogy az ezen lapok által jelentett tény igaz. Erősen állítják ugyanis előtünk, hogy az osztrák kormány jelentette volna, miszerint, ha Garibaldi a nápolyi királyságot elfoglalná, és ott, mint kiáltványában hirdette, az adriai tenger melléki osztrák birtokok ellen expedíciót szervezne: Ausztria nem fogná bevárni a támadást, melyről tudja, hogy annak tárgya ő lenne, hanem elejők menne a garibaldista csapatoknak, a szárazföldi államoknak bármely pontján legyenek azok.”

Ellenben a „Pays” az első versiót fogadja el. „Azon hir van — ugymond — elterjedve, hogy Rechberg gróf a turini kabinetnek kijelentette, miszerint az osztrák kabinet kötelességnek tartja magát a nápolyi király segítségére csapatokat küldeni, ha Garibaldi ennek szárazföldi államaiba be tálna útni. Rómától előre annak megengedését fogná kívánni, hogy csapatait a római államokon keresztül küldhesse.”

A „Patrie” szerint ugy látszik, mintha Ausztria magát csak védeni akarná; ellenben a „Pays” azt hiszi, hogy e nagyhatalom támadólag akar föllépni. Legalább a „Pays” hozzá teszi, „hogy az osztrák kabinet ezen elökellését azon ígéreteknek tulajdonítják, a melyeket annak német szövetséges tarsai tettek.”

A kölni lap szerint Franciaországnak az volna szándoka, hogy semleges szerepét megtartsa mindaddig, mig Ausztria Lombardiát meg nem támadja, s ezt állítják Turinban is kijelentette. Miután azonban a piemonti kormány a Garibaldi és Ausztria közötti harcban alkalmasint nem tartja magát szenvedőleg, tehát a porosz lap szerint Ausztria részéről a Lombardia elleni megtámadás nem maradhat el; ugyanazért a párisi levelező azt hiszi, hogy Franciaország intervenciójának is be kell következnie. Az ő állítása szerint egyébiránt a párisi hivatalos körökben egy általános háboru kiütését hiszik.

A „Patrie” okát is adja, miért nem hisz ő az Ausztriának tulajdonított megtámadási szándokban. Először, mert azt hiszi, hogy a német hatalmak minden barátságos tüntetések dacára éppen ugy széttartanak mint valaha. Különösen Poroszországról azt hiszi, hogy ha az olaszországi háboru ujra kezdődne, e nagyhatalom 1859-ki magatartását ujra kezdené. Harmadszor, mert Victor Emanuel király desavouálása után nem hiszi, hogy Piemontot felelőssé lehessen tenni azon kizsállási kísérletért, melyet Garibaldi déli Olaszországi partidőken tett. Negyedszer nem hiszi, hogy a mit Ausztria a családi érdeken nem tett, azt egy szövetséges érdeken tegye. Végre nem hiszi, hogy Ausztria ezt éppen akkor tegye, midőn Francia és Angolország az olasz ügyekben a benemavalkozás elve iránt sokkal inkább egyetértének mint valaha.

— A „Constitutionnel”-nek az osztrák fenyegető jegyzéket illető híret minden oldalról érösítik, minthogy azonban annak szöszszerinti tartalmával eddig egy lap sem állhatott elé, sokan kételkednek hitelességén.

— „Patrie” jó forrásból hiszi közölhetni, hogy Rechberg gróf érintett jegyzékében kinyilatkoztatja, miszerint azon esetben, ha Garibaldi a nápolyi királyságot hatalmába keritené, s ha expedícióját az osztrákolasz birtokok ellen szerelné, Ausztria nem várná be a támadást, hanem ellene indulna, mintegy a szárazföld bármely államában lenne is.

Az „Ind. b.” pedig ugyanezen dologról így ír: „Párisból igen komor híreket veszünk, melyek egy — Ausztria és Piemont közti háboru eshetőségére vonatkoznak. Az ausztriai külügyminiszter Cavour grófhoz egy jegyzékkel intézett, melyben ez év tavasza Olaszországban előfordult minden eseményt összeállít, hogy azokból a szárd kormánynak Garibaldi-éi egyetértést sulyosítsa. Rechberg gróf ezen közleményt azon határozott kijelentéssel zárja be, hogy — ha Garibaldi vagy tarsai a nápolyi monarchia szárazföldi birtokai ellen demonstrációt merészelnének, ezt Ausztria Piemont elleni casus bellnek tekintené.”

— Párisból írják: A teplitzi találkozás, Ausztria erre vonatkozó közleményei folytán már nemcsak journalistikai, hanem diplomatai vitakozások tárgyává vált. A német kormányok előtt az osztrák kormány följajszolta, hogy Teplitzben mindarra nézve, mi a német politikai illeti, megegyeztek. Ausztria a fővezerséget átengedi Poroszországnak s hozzájárul ezen hatalomnak a katonai szervezett javítására czélzó indítványaihoz; s végezetül kijelentetik, hogy a bécsi kabinet egyéb dolgokban is csatlakozik a porosz kabinet szabadelyű nézeteihez. A többi határozományokról ezen körsürgönyben nincs szó. A nem német udvaroknál levő úgynökökhöz küldött okiratban Ausztria csak egész általánosságban beszél, azt állítván, hogy a teplitzi megállapodás Nemetszagra nézve oltajandó, és Európa békéjére nézve biztosíték. — Nápolyból semmi újság; Garibaldi terveiről keveset tudnak. A császár egy diplomátának, ki vele a helyzetről beszélgetett, aként nyilatkozott volna, miként most várakoznia kell, s nem határozhatja el magát mindaddig, mig a dolgok nem alakulnak világosabban.

Párisi lapok legközelebbi tudósításai Nápolyból közel megoldást helyeznek kilátásba. A „P. ys.” e hét végére döntő tudósítást vár. A „Patrie” azt állítja, hogy ismeri Garibaldi titkos csatatervét, s azt állítja, hogy a dictator legközebb aug. 25-ikei Nápoly és Salerno között partra szálland. A haderők számát, mikkel Garibaldi Nápolyba betörni szándékszik, 15.000-re teszik. Magában Nápolyban nagyszerű védelmi intézkedések történnék, ott jelentékeny csapatok megegyeznek összpontosítva. Gaetában erős tartalék-hadsereg áll, benne a testőrség. — A part egész hosszán távirati összeköttetésben áll a fővárossal. Garibaldi maga e pillanatban Turinban lenne. A császár savoyai, corsicai és afrikai utjában a védelmi bizottságy két tagja, Leboeuf és Froissard tábornokok fogják követni. A császár ugyan is személyesen akar meggyőződni a védelmi művek mibenlétéről a közepentengeri és afrikai partokon. Eleinte úgy volt, hogy az egész bizottságy vele menjen. A szýriát illető szerződés ma aláíratott.

— Londonban a tory „The Press” heti lapkövetkezőleg nyilatkozik: Új és hatalmas bonyodalmak fenyegetőznek. Nápolyban Garibaldi általi közel kilátásban levő megtámadást sem Ausztria, sem Franciaország nem nézzenhetik közönyösen. Mi sajnálkozva fognák látni, ha Ausztria egy év óta követett semleges politikájával Olaszországban felhagyna. Ha nem azt csakugyan ei kell ismerni, hogy az osztrák politikának ilyen változása nem provócatlan sém nem igazolatlan. Garibaldi végeztélja, mint maga bevallja, Velence elfoglalása. Ha tehát Ausztria, mint hallatszik, Garibaldi támadását Dél-Olaszországba berontással akarja megelőzni, ez stratégiai szempontból tökéletesen igazolt lépés volna. Mindamellett sajnálók mégis, ha Ausztria felhagyna eddigi tekintélyteljes magatartásával. Mert, a mint Ausztria beavatkozik, Franciaország azonnal hasonlóképen jogosítva érzendi magát a harcbanai részvételre, s egy ilyen esetben aztán a háboru egészen más mérvben fogna kiterjedni, mint a milyen a múlt évi lombardiai oly hirtelen befejezett háboru volt. — Mi a syria beavatkozást illeti, ugyhiszük, hogy a mennyiben magát Syriát illeti, annak veszélyessége nagyon tulozva van. Annál alaposabbak a török birodalom birodalom más tartományaira vonatkozó aggodalmak. Ha Törökország északi részében nyugtalanságok történnek ki, — és ugyancsak könnyű dolog lesz azokat mozgásba hozni — Oroszországgal nehezen hagyandja magát visszatartóztatni, a fölkelő tartományok katonai megszállásától, és nem is lehet azt

látni, hogy a többi hatalmak miképen tudnának ellene szegülni, miután megengedék hogy Syria katonailag megszállással Franciaország által. — Európa politikai bonyodalmak felé zajlik, melyek a legnagyobb valószínűséggel komoly ellenségeskedésekre fognak vezetni. Egyfelől az olaszok azon természetes kívánságának, hogy az egész felsziget függetlenné tehessék, másfelől Oroszországnak hagyományos támadó politikájának Törökország ellenében éppen most oly igen kedveztek a körviszonyok, hogy attól kell tartanunk, miszerint mindkét fél nem igen fogja továbbra elnapolni terveinek kivitelét. Lépést meggyünk szemben oly válsággal, melynek kimenetelét nem lehet előre megjövendölni.

— Turinból aug. 13-ról távirják, hogy a hivatalos lap a kölcsönre tett aláírásokat közli, melynek összege azon napig 27.594.240 lírát tett. A belügyminiszter pedig aug. 12-én egy köriratot intézett a tartományok kormányzó és főintendánsaihoz, melyben ezeknek az államügyekre való törvénytelen beavatkozások ellen, s a szomszédkormányok elleni erőszakos készülétek megakadályozására, valamint a szökésekre való felhívások ellen szigorú rendszabályok alkalmazását hagyja meg. A miniszteri körirat egyszersmind tudatja, hogy a nemzetörseben egy önkényes hadtest fog alakítani. Egyuttal parancsok küldettek szét a várak és minden rangu erődök fölszerelésének gyorsítására, különösen Bologna fölleggyverését sürgeti a kormány, minthogy az osztrák jegyzék Romagnán át igéri a beavatkozó haderő vezetését.

Fontos hírként említhető meg a turini katonai újságnak a hadi szerelésre vonatkozó következő közlése:

„Franciaország Szárdinának mérsékelt árért 50.000 vontcsövű löfegyvert engedett át, s még többet is át fog engedni, valamint nehéz golyókra készített több vontcsövű ágyút golyókkal és löszszel. Svédországban, Belgiumban, Angliában, valamint Európa egyéb nevezetes fegyvergyáraiban Piemont számára erősen dolgoznak; e mellett a piemonti ágyúöntők is nevezetes bizománnyal láttattak el, a lombardi vállalkozók állítják elé a talapat, szekereket stb. Néhány hónap múlva a tüzérség egész új modorban lesz előállítva. Továbbá építés alatt van három hidászfogat (equipage), a raktárak mindenütt jó állapotban, gyalogság és lovaság jelesen szervezve. A tüzérség nyolcz ezredre felosztott 28 úteggel bír. Bologna új fegyvertérré emeltetett. Piac-nza új védműveket kapott, s a másodrangu várak is erősítetnek. Mindez, valamint az egész katonai igazgatásnak teljes átalakítása, — öt hónap müve. A töltények és gyutok gyáraiban éjjel és nappal dolgoznak; a „Montz és társa” kereskedőház 10 millió gyutokot állított elő; Grondona, Miani és Zambeli Milanóban 100-nézh ágyutalapot adott, s más száz készítés alatt van náluk. Ép ily tevékenység van a tengerészletnél.”

Azonban nem csak Piemontban, de Nápolyban is készülnek, csakhogy emitt a parlamentári választásokhoz.

„Legnevezetesebb e pillanatban — írják a belga lapnak, — a föltöltő nyugalom a városban s ezzel szemben a lakosság aggodalma; mig a menekültek szállongnak haza felé, az alatt az idegenek csapatosan sietnek elhagyni a várost. Minden reggel fölkel a hír, hogy a nap folyamán a június 15-ki jelenetek fognak ismételtetni, s minden este még rosszabbat jósolgatnak másnapra. A választó bizottságy minden este gyűlést tart; ülései zajosak, de még ekkor minden jelöltje jellemteljes polgárokból áll.”

— A nápolyi titkos bizottságy fölhívást intézett a hadsereghez, melyben vádolja a kormányt, hogy a hadsereget a statutumra megeskettette, holott maga az által, mert az idegen csapatokat szét nem osztja, folyvást alkotmányserítésben van. Mi lesz a választásokból, ha ezek az idegen katonaság szuronyárnya alatt történnék, s lehet bízni a kormányban, mely idegen járom alóli megszabadítást hordoz száájában, s maga idegen zsoldosok erejére támaszkodik? — A néphez intézett egy kiáltványban pedig a bizottságy inti a népet, ne engedné magát a jelen pillanatokban nyilatkozásokra ragadtatni, minthogy azok kihivasul vétetnének. Ezen kiáltványok kék postapapírra nyomták, s két pecséttel látvák el; egyiken a következő szavak olvashatók: „Comitato centrale di Napoli Ordine” a másikon a savoyai kereszt, s ezen szavak „Comitato dell' unità italiana”, egyszersmind a bizottságy figyelmezteti a népet, hogy a töle eredő okmányok mindig e kettős jegy alatt fognak megjelenni.

— A sziciliiai hivatalos lap jul. 31-ről jelenti:

„A Faro toronyban 14 ágyuból álló ütegünk van; — Gonzaga és Salvatore erődök hatalmukban vannak. — Syracusa és Agosta kiürítéséről Clary tábornokkal egyezkedés kötetett.”

A lapok közlik szöszszerinti tartalmát Depretis produktát azon kiáltványának, mely a szárd statutumoknak aug. 5-kén történt kihirdetését bevezeti; mi ezen kiáltványt velős kivonatban már korábban közöltük, s azért ezuttal a tért más — még nem ismert események följegyzésére váltuk fordíthatni.

— Turinban mind jobban kezdik belátni Marmora tábornok szervező tehetségét, s sokat beszélnek róla, hogy ismét belépne a miniszteriumba, még pedig volt társa, Ratazzi ellenzéki vezérrel; mások ismét azt vélik, hogy Ratazzi várni fog, mig az események ugy alakulnak, hogy Cavour a kabinetből végkép kilépni kénytelenitessék.

— A palermoi tekintélyek Depretist hathatósan fölhívták, hogy intézkedjék Sziciliának Szárdinába való azonnali bekebelezetése iránt.

— Genuából, aug. 13-án az Aventin hajón 1000 önkényes utazott el; a földzeten látható volt az expedíto ideglenes parancsnoka, Piancini ezredes, tábornokával együtt. A visszamaradtak 400-ra mehettek, kik a többi legközelebb voltak követendőek, hogy kiegészítsék azon expeditionális hadtestet, melynek rendeltetése nem tudatik.

Genua, aug. 16. A Corr. merc. azt véli, hogy Garibaldi főhadtestéről szóló azon hir, mintha ez Calabria legdélibb csuacán, melytől 16 napi járúföld — s igen rosz utat vezetnek Nápolyig, csakugyan kikötött volna: igen valószínűtlennek nyilvánítja, s azon meggyőződését fejezi ki, hogy a dictator a főváros közelében szándékozik megtenni az eldöntő csapást; s így szerinte a Calabriában s talán a Basilicatában is történt apró kizsállások csak azon czélból tétettek, hogy ott felkelés idézzenek elő. Ellenben a Lombardiának 15-ről szintén Genuából azt írják, hogy Garibaldi a Washington gőzös földzeten

